

Column bij een lustrum

VJK EN BGJ AL 20 JAAR OP DE BRES VOOR DE GEMEENTEURIST

De rechtsstaat heeft mede als functie de burgers te beschermen tegen de overheid. Deze functie staat volgens velen onder druk blijkens recente ontwikkelingen als die inzake de handhaving van het toeslagenbeleid door de belastingen, de handhaving van het uitkeringenbeleid door de gemeenten, en de rol die algoritmen spelen bij het vervangen van ambtelijke en bestuurlijke belangenafwegingen.

Bij deze ontwikkelingen gaat het (in elk geval ook) om staatsrechtelijke, gemeenterechtelijke en bestuursrechtelijke principes. Het gaat ook om niets minder dan het terugbrengen van de redelijkheid en billijkheid als leidend motief.

Die opdracht geldt het rijk en de rijksjuristen, maar zeker ook de gemeenten en de gemeentjuristen. Die opdracht geldt niet alleen de juridische adviseurs, maar ook de regelgevers, de bezwarenbehandelaars en de handhavers.

En behalve om de beginselen van de rechtsstaat en de ars bona et aequi gaat het tegelijk om concrete zeer interessante juridische vraagstukken. Kent u bijvoorbeeld al de verschillen tussen algoritmen en beleidsregels? Hoe regel en handhaaf je maatwerk?

Enkele jaren terug hebben VJK en BGJ, samen met de VNG, de Handleiding Strategisch juridisch opleidingsbeleid uitgebracht. Daarin worden niet alleen suggesties gedaan voor een juridisch opleidingsbeleid, maar ook wordt onder meer gepleit voor een versterking van de positie van de gemeentjuristen en de verbetering van hun imago. Zo werd bepleit om als gemeentelijke juridische beroepsgroep zo veel mogelijk als herkenbare eenheid op te treden en te werken vanuit een gedeelde visie. En een portefeuillehouder Juridische Zaken in het college kan ook helpen om de strategisch juridische inbreng te waarborgen.

De gemeentelijke juridische kwaliteit staat of valt met de kwaliteit van de gemeentjuristen. In 2019 hebben G40, VNG en VJK een intentieverklaring ondertekend waarin gesteld wordt dat inspanningen zullen worden gepleegd voor de doorontwikkeling van het opleidingsaanbod voor de gemeentjurist. In dat aanbod legt volgens de ondertekenaars de beroepsopleiding het fundament. Gepleit wordt bijvoorbeeld ook voor een systeem van permanente educatie. Daarbij kan, naar het voorbeeld van onder andere de advocatuur, een puntensysteem een ondersteunende rol spelen. Ook is volgens de intentieverklaring aandacht nodig voor de verbetering van de positie van de gemeentjuristen.

Dit zijn doelen waar de VJK en de BGJ zich al 20 jaar voor inzetten.

En die zullen zich daarvoor ook in de toekomst blijven inzetten.

Over de wenselijkheid van juridische kwaliteit, van een goede (basis- en permanente) opleiding en een goede positionering van de gemeentjuristen is al veel gezegd en geschreven, maar nu zijn concrete acties gewenst. De gemeentjuristen moeten daarbij trouwens ook zelf in actie komen.

Bij de VNG is een Werkgroep Next Level Gemeentjurist actief die de goede voornemens uit de hiervoor genoemde intentieverklaring handen en voeten gaat geven.

Misschien is het om te beginnen een goed idee dat Next Level gaat pleiten voor assertieve portefeuillehouders Strategisch-Juridische Zaken bij de gemeenten, maar ook bij de G40 en bij de VNG. Die kunnen sturing geven aan het bovengenoemde streven naar het weer centraal stellen van de rechtsstaat en de ars boni et aequi. Daartoe zouden zij de juridische kwaliteit in de gemeenten kunnen gaan optimaliseren.

In de gemeenten zelf is het verder zaak dat actieplannen worden ontwikkeld die gebaseerd zijn op een paar basale uitgangspunten.

Die uitgangspunten zijn:

- 1. gemeentelijke juridische kwaliteit staat of valt met de kwaliteit van de gemeentjuristen en van hun positionering en rollen binnen de gemeentelijke organisatie;*
- 2. er wordt een juridisch opleidingsbeleid ontwikkeld, dat wordt ondersteund met een puntensysteem;*
- 3. juristen die een bijzondere opleidingsprestatie leveren worden daarvoor op passende wijze beloond.*

Ger Krol, oprichter BGJ

John Olivier, oprichter VJK